

NOVICE

GLASILO SZDL OKRAJA KOČEVJE

LETO 1 ST. 13
Študijska knjižnica
Mirana Jarca-Novo mesto
Uredja urede
Odgovorni urednik Jože Košir
List izhaja vsako drugo soboto
Cena 10 din

V KOČEVJU, DNE 4. AVGUSTA 1956

Proslave Dneva vstaje V Osilnici so odkrili spomenik

V Osilnici so praznovali Dan vstaje z odkritjem spomenika, od Italijanov ustreljenim borcev; Poje Zvonkotu in trem neznanim partizanom na Spodnjem Cačiču pri Osilnici.

Že zgodaj zjutraj so salve iz pušk v čast 22. julija prebudile vaščane iz spanja. Nehote se je vsak spomnil nazaj, na leto 1942, ko so partizani prvič napadli italijansko postojanko v Osilnici. Spomnil se je dni, ko so fašisti divjali po naših krajih, pobijali in streljali ljudi, jih vozili v internacijo, kjer jih je pomrlo na tisoče, a vasi so jim poglajali. Skoraj ni hiše, da bi nad njo ne lebdela spomin na ubitega ali odpeljanega svojca, ki se nikdar več ni vrnil.

Najbolj živ pa je ostal spomin na strahoten zločin, ki so ga izvršili fašisti dne 7. avgusta 1942 nad Poje Zvonkom in njegovimi tovariši v Papežih pri Osilnici. Približno so jih na zid osnovne šole, jih strašno mučili, nato pa ustrelili.

Na dan vstaje jim je krajevni odbor ZB na Sp. Cačiču, kjer so pokopani, odkril spomenik. Patrole so krenile iz Bosiljive loke, Osilnice in Žurj. Z mesta, kjer so bili ubiti, je šla okrajna patrula ZB, ki jo je vodil rezervni kapetan Kamenšek Nace. Za patrolami je šlo iz vsake vasi veliko ljudi. V Žurjah na primer so ostali doma samo starčki in majhni otroci, vsi drugi pa so šli na proslavo.

Pred spomenikom jim je spregovoril predsednik KOZB tov. Štimatec Drago. V kratkih besedah je spomnil navzoče na okupatorjevo zverstva, na dneve ko so bile cele vasi v piolenih, a ljudje umirali pod zloglasnih taboriščih.

Dobro so našim ljudem znana

taborišča smrti, Rab, Gonars, Treviso in druga. Nikdar ne bomo pozabili tudi vseh ostalih zločinov fašističnega divjstva, ki jih samo v našem kraju ni malo.

Mogočno je zadonela počastna salva. Odmev se je razlil čez vasi in gozdove na Hrvaško. Pevski zbor »Svoboda« Rudnika Kočevje je zapel več pesmi. Besede: »Svinčenko v prsih sam leži...« so na ljudi presunljivo delovale.

Sklonjenih glav so s solzami v očeh nemo stali. Saj skoraj vsak nosi v srcu spomin na padlega, v taborišču umrlega, ali ustreljenega svojca. Drgetajočih ustnic je poslušal starček Žagar Jože, oče treh ustreljenih sinov. Solze so drsele po uvelih licih žena iz Žurj, ki so jim vsi možje ostali na Rabu. Včer je nosil pesem prek čistiških njiv nad Križmane pod sinje nebo.

Stane Jarm

4000 na proslavi v Laščah

V Velikih Laščah so Dan vstaje slovenskega ljudstva svečano praznovali. Občinski odbor ZB je imel dopoldne slavnostno sejo, domači Partizan je odigral s TVD »Partizan« Ribnica nogometno in odboj-karsko tekmo. Popoldne se je v »Ščiti« v Velikih Laščah zbralo okoli 4000 ljudi iz bližnje in daljnje okolice in so sledili programu javne radijske oddaje »Za našo vas«. Program radijskih sodelavcev je bil pohvale vreden. Omeniti je treba, da so k pestrosti programa precej pomagali domači do sedaj neznani talenti. Tako je nastopil Janez Debeljak, star 75 let, ki je bil odposlanec kočevskega zbora in je zbranim zaigral dve domači pesmi, ravno tako odposlanica ko-

čevskega zbora Marija Levstik iz Kočevja je zaigrala dve partizanski pesmi, posebno priznanje je želel 5-letni pionir Zvonko Hegler iz Turjaka, ki je zaigral na harmoniko »Moj očka ima« in »O le naprej«. Tudi tamburaški zbor iz Livolda se je s svojim izvajanjem priljubil poslušalcem in ostali neznan talenti so bili pri svojem izvajanju dobri. Zelo posrečena sta bila Lipe iz Kranja in Tone iz Lašč (Pirkovič Anton trgovski poslovodja iz Velikih Lašč), ki sta v šali obdelala zanimivo tematiko. Po zaključku javne oddaje so se udeleženci v prešernem veselju zabavali ob zvokih godbe v pozno noč.

VD

Sodražčani na domu Majde Šilc

Praznik slovenskega ljudstva — Dan vsaje so kakor drugod tudi v Sodražici lepo praznovali. Zjutraj je naznanila praznovanje gasilska godba. Po sedmi uri so krenile iz Sodražice proti Gori partizanske

patrolje. Patrula, ki je šla skozi Travno goro, je na svojem potu obiskala spomenik padlih borec na vrhu Travne gore. Po 10. uri so se patrula zbrala v Kržetih pred spominsko hišo narodnega heroja Majde Šilc. Nad spominsko ploščo se je v žarkem soncu svetil obraz mladega dekleta, kateremu je domovina za njeno junaštvo dala najvišje priznanje. Uvodoma je predstavnik ZB položil pred spominsko ploščo lep venec, gasilska godba pa je zaigrala v počastitev spomnu junakinje. Nato je tov. Lojze Lovšin v imenu ZB in ostalih množičnih organizacij v kratkem opisal lik Majde Šilc, kakor tudi pomen praznika Dneva vstaje za vse slovensko ljudstvo. Na zaključku proslave je vod mladincev predvojaške vzgoje v počastitev partizanke in borke Majde Šilc izstrelil tri salve. Vsi udeleženci proslave, katerih je bilo lepo število, so potem skupno odšli na pokopališče na Gori, kjer je bila pred grobiščem padlih borec krajša spominska svečanost. Tudi tu je godba zaigrala žalostinko. Pretresljiv je bil prizor znane partizanske matere Ivančičeve, ko je v nemi bolji žalovala za svojimi štirimi sinovi, ki so padli kot žrtve fašističnega nasilja in so tu zakopani vsi štirje v enem grobu.

Popoldan je bilo v znanem kraju Vagovka veselo rajanje.

PO SVETU

V zadnjih štirinajstih dneh je vrsta dogodkov pritegnila zanimanje vse svetovne javnosti. Prvi med temi je bil sestanek državnih voditeljev Indije, Egipta in Jugoslavije na Brionih. Nehru, Naser in Tito so po končanih razgovorih, ki so potekali v vzdušju popolnega medsebojnega razumevanja in pristrčnosti, podpisali skupno deklaracijo, v kateri so še enkrat poudarili pomembnost aktivnega sodelovanja med narodi in izrazili svojo solidarnost z bojem alžirskih ljudstva za samostojnost. Mednarodni položaj v Evropi in na Bližnjem vzhodu so obravnavali realno in opozorili druge države, da k reševanju problemov na teh področjih pristopijo trezno.

kaj dni gost grške kraljevske dvojice na otoku Krfu, predstavlja zunanjo manifestacijo jugoslovansko-grškega prijateljstva. Ob tej priliki je prebivalstvo Krfa maršalu priredilo večkrat prisrčne ovacije. Maršal se je razgovarjal tudi s predsednikom grške vlade. Razgovori so zajemali prvenstveno jugoslovansko-grške odnose in odnose znotraj Balkanske zveze, ki so v zadnjem času oslabele zaradi turškega stališča glede Cipra. Turki so namreč proti temu, da bi ciprsko prebivalstvo dobilo pravico do samoodločbe in v tem primeru terjajo Cipr za sebe.

Na povratku iz Grčije je maršal obiskal Korčulo, kjer je bil posebno toplo sprejet.

IZNENADENJE

Sklep egiptovske vlade, da bo nacionalizirala družbe Sueškega prekopa, tega najvažnejšega morskanskega prekopa na svetu, je iznenadila vse, najbolj pa delničarje družbe in zahodne države. Ta ukrep egiptovske vlade je bil odgovor na anglo-ameriški sklep, da Egiptu ne bodo dali dolarske pomoči za gradnjo velikega jezga na reki Nilu, ki bi omogočil povečanje obdelovalne zemlje v Egiptu in tako izboljšal položaj egiptovskih kmetov.

Zaradi tega sklepa egiptovske vlade so se v Londonu sestali zastopniki Anglije, Francije in Združenih držav, da bi se dogovorili o ukrepih proti Egiptu. Mnogi zahodni časopisi zahtevajo vojaško akcijo na področju Suez. Zanimivo pa je, da je ameriški tisk mnogo manj oster v obsojanju sklepa egiptovske vlade o nacionalizaciji Sueške družbe kakor pa ostali zahodnoevropski tisk. Izgleda, kakor da Amerikanci želijo na ta način pridobiti med Arabci večje simpatije.

Nacionalizacija Suez bo prinesla Egiptu velike letne dohodke in to v dolarjih, kar bo za mlado egiptovsko gospodarstvo pomnilo veliko pomoč.

V GRČIJI

Zasebni obisk maršala Tita, ki je skupaj s svojo soprogo bil ne-

PARLAMENTARNI OBISKI

Delegacija naše Ljudske skupščine bo obiskala Češkoslovaško in Zahodno Nemčijo, v jeseni pa Anglijo. Našo državo pa bodo obiskale delegacije iz Izraela in Poljske. Medsebojni parlamentarni obiski, zlasti oni z vzhodno-evropskimi državami, so mnogo pripomogli že do sedaj k medsebojnemu spoznavanju in zblizjevanju. Izmenjava delegacij s Češko in Poljsko, ter verjetno tudi z Madžarsko in Romunijo, naj bi pripomogla k nadaljnjemu izboljšanju naših odnosov s temi državami, ker se v zadnjem času na kongresih oziroma plenarnih vodilnih delavskih strank javno manifestira želja, da se popravi krivice, ki so jih te države napravile nam po resoluciji Informbiroja.

DALJNI VZHOD

Na tem nekoč zelo nevarnem področju se v zadnjem času vedno bolj kažejo znaki medsebojnega zblizjevanja, v čemer prednjačita Kitajska in Japonska, ki jo k temu silijo predvsem skupni gospodarski interesi. Sedaj pa je Japonska poslala vladno delegacijo v Moskvo, da bi se s Sovjeti sporazumela o prenehanju vojne stanja med Japonsko in Sovjetsko zvezo. Ti dve državi namreč še nista podpisali mirovne pogodbe. Tako vse izgleda, da bo tudi tukaj prišlo do pomirjenja.

Loški potok praznuje

K občinskemu prazniku žele vsem delovnim Potočanom veliko uspeha pri delu za napredek v izgradnji socialistične družbe

Občinski ljudski odbor Draga-Loški potok

Občinski komite ZK

Občinski odbor SZDL

Občinski odbor ZB

Občinski komite LMS

Občinski sindikalni svet

„SMREKA“ združeno podjetje

Kmetijska zadruga Travniki

Kmetijska zadruga Hrib

Gostinsko podjetje

★

SPORED PRAZNIKA V LOSKEM POTOKU

Na predvečer praznovanja 4. avgusta zažiganje kresov
Na dan praznovanja 5. avgusta:

- Ob 5 zjutraj budnica
- Ob 9 svečana seja Obč. LO Draga-Loški potok
- Ob 9.30 proslava s sodelovanjem šolarjev in mladine
- Ob 10 komemoracija v šoli ob spominski plošči padlim učiteljem in polaganje vencev
- Ob 10.30 trodelni napad pri gašenju požara, izvajajo gasilci Loški potok
- Ob 14 odbojka — tekma članov in mladincev TVD Partizan Loški p.
- Ob 15 tekma v streljanju — Strelska družina Loški potok
- Po programu ljudsko rajanje — veselica

Krajevni praznik v Dolenji vasi

Dne 1. avgusta 1956 so Dolenjevaščani z okolških vasi že tretjič praznovali svoj krajevni praznik. 1. avgust so si izbrali za svoj praznik kot spomin na leto 1942, ko je italijanski okupator v mesecu avgustu najbolj divjal na tuk. območju. Takrat so se vršile masovne aretacije zavednih vaščanov, ker je bilo v Dolenji vasi aretiranih 32 komunizma osumljenih ljudi; od teh sta bila 2 izpuščena, 26 odpeljanih v italijanska koncentracijska taborišča. 4 pa so bili ustreljeni, za katere se še danes ne ve, kje so pokopani. Istočasno so se vršile aretacije zavednih ljudi tudi v okolških vaseh, tako je bilo odpeljano v italijanska taborišča čez 100 ljudi ob pretresljivem joku mavo-

ni. Sadno drevje v občini ni okuženo, vendar pa nekateri kmetovalci posvečajo premalo pažnje negi sadovnjakov.

Umetnih gnojil kmetje zaradi podražitve ne kupujejo več dosti, pač pa uporabljajo za gnojenje več čimoma hlevski gnoj. Ker pa mnogi nimajo urejenih gnojšč (gnojnih jam), izgubi zaradi tega gnojilo na kakovosti. V občini je komaj 130 urejenih gnojšč, kar je proti tolikim gospodarstvom zelo nizek odstotek. Nujno je, da se posveti več pozornost gradnji gnojšč in silosov.

tero, žena in otrok. Večji del teh aretiranih ljudi je bilo odpeljanih na Rab, kjer jih je zaradi lakote in italijanskega terorja mnogo pomrlo.

Takrat je bilo aretiranih in zaprtih največ članov OF, toda kljub temu ni prenehalo njeno delovanje, čeprav je okupator s pomočjo domačih izdajalcev med člani OF kravo obračunal. Domači izdajalci so tedaj govorili: »Vse ta prave so zaprile; najbolj se je zanimal za to, kateri so zaprti in za izid njihovih zaslišanj takratni župnik Karol Škulj.

Leto dni kasneje je Tomšičeva brigada v Dolenji vasi razorožila celotno italijansko divizijo ter ji zaplenila vse lahke in težke orožje in mnogo drugega materiala, katero orožje je narodnoosvobodilna vojska s pridom uporabljala pri osvajanju drugih vasi in v borbah z okupatorji in domačimi izdajalci. V Grčaricah je bilo od slovenskih brigad Ljube Šercerja, Tomšičeve in Gradnikove uničeno jedro plavogradstov v Sloveniji, med katerimi je bilo tudi nad 50 aktivnih in rezervnih oficirjev.

V občini Videm-Dobrepolje živi 4027 prebivalcev. Od tega je 2665 kmetov (66 odst.), medtem ko je nekmečkega prebivalstva 1365 (34 odst.).

Kmetijstvo s 9794 ha površine in 827 gospodarstvi bo ustvarilo v letu 1956 113.084.000 din družbenega proizvoda ali 106.121.000 din narodnega dohodka, industrija, zadruga obrt, obrt z družbenimi sredstvi ter trgovina in gostinstvo z družbenimi sredstvi pa bodo ustvarili v letu 1956 29.289.000 din družbenega proizvoda ali 25.966.000 din narodnega dohodka. Ta primerjava nam pove, da imamo v občini na eni strani dobro razvito kmetijstvo, na drugi strani pa slabo razvito industrijo. Kljub temu pa je kmečka blagovna proizvodnja v pretežni večini naravnega značaja in ne zadošča za preskrbo vsega prebivalstva. Na enega prebivalca odpade komaj 64 kg belih žit in 97 kg koruze. To pa je tudi razumljivo, saj znaša ha donos pšenice 1150 kg, koruze 1400 kg, krompirja 13.000 kg, sena pa 902 kg itd.

Stanje živinoreje je v občini občutno boljše. Na eno gospodarstvo pride 2,6 goveda. V občini je 245 konj, 2230 govedi, 1006 prašičev, 229 ovac, 6836 kom. perutnine ali drugače izraženo na enega konja odpade 4,68 ha njiv ali 5,60 ha obdelovalne površine ali 16,99 ha kmetijske površine. Na eno govedo odpade 0,51 ha njiv ali 0,62 ha obdelovalne površine ali 1,87 ha kmetijske površine.

Da je živinoreja občutno boljše, je seveda vzrok dobra krma, ki se ne hrani tudi s slabo krmo, ker pa mnogo ovpliva na inoznost krave in mlečnost živine. Povprečna teža goveda znaša pri nas 340 kg, mlečnost krav pa je 2060 litrov na leto.

Stanje sadjarstva je glede na pretekletno leto sadjarski odsek pri Kmetijski zadrugi Videm-Dobrepolje dobavil kmetom več sto gramov ter se je s tem povečalo število sadnih dreves od 6050 na 6667 dreves; hrušk je 1970 in orehov 63

Zaradi tega so si Dolenjevaščani izbrali 1. avgust za svoj ljudski praznik, da bi na ta način vsako leto obujali spomine na težka, krava in slavna leta narodnoosvobodilne borbe. Ta težka in slavna leta ne smemo pozabiti, kajti naš narod zahteva od nas, da jih ohranimo v stalnem spominu in da bi si naši mlajši pridobivali ob tem nov elan ter učili, kako je treba braniti domovino, kadar je v nevarnosti.

S. Letonja

A. V.

Loški potok v borbi za svobodo in socialistično izgradnjo

V julijskih dneh leta 1942 ŠTIRILETNA BORBA

Dne 30. julija ob 11. uri dopoldne so Italijani s prvimi granatami, ki so se raztreščile na Bloščku, naznanili prihod svoje ofenzive. Vse do večera so prihajale dolge kolone sovražnikovih vozil z najrazličnejšim orožjem. Preplavili so ves bližnji gozd in vasi. Zasedli so se na vzpetinah. Pred njimi so zatrepetali vaščani, živina in polje. Noč smo preživeli v čakanju, kaj nam bo prinesel drugi dan — 31. julij. Sovražnik in njegovi sodelavci z župnikom Pravharjem, pa so pripravljali načrt za opustošenje Travnika in uničenje njenih prebivalcev, da bi tako strel upornost vaščanov.

Noč je bila mirna, rodilo se je soparno jutro — 31. julij — tako mirno, a vendar tako grozeče. Zunanost na poljih ni bilo nikogar, bilo je kot da je vse pomrlo v vasi.

Pričelo se je. Mir so pretrgali razkričani Italijani. Pričeli so z aretacijami najprej učiteljev, ki so sodelovali pri uporu: Čuk Ladislava, Benedic Janeza, Šilovine Pavla in Dorer Antona, Uklenjene so odpeljali v gozd Mrtaloz. Pri Bell vodji so prišli Valentinove: Jožeta, Antona in Ivana ter Gregčeve: Franca, Jožeta in Slavkova. Odpeljali so jih v gozd Mušnevec. Odjeknili so strel, padlo je 9 moč in fantov, prve žrtve italijanske ofenzive. Le Valentinovemu Ivanu je uspelo pobegniti izpred puškinih cevi.

Ves dan je krožila nad gozdovi italijanska »štorklja« in dajala znake ob vsakem sumljivem predmetu. Po gozdovih so zagorele barake, skrivališča hrane, obleke in orodja ter seno po senožitih.

Zagorela je Bela voda; njenega plamena nismo videli, niti nismo vedeli, da je Bela voda v plamenih, dokler ni veter, ki so ga povzročali plameni, prinesel ogorele stranice knjig in šolskih zvezkov. Dan se je pričel nagibati h kraju, sonce je šlo v zaton in za seboj pustilo grozeč, krvavorede oblake. Vas Travnik je bila popolnoma obkoljena od Italijanov, s puškami in bajonetami v rokah. Polahko so se približali vasi, tu pa so pričeli s preiskavami hiš, hlevov in senikov, istočasno pa odganjali vse moške na Opadlarjev vrt. Tu so odbrali že vnaprej določeni 40 moč in fantov. Nekatere so takoj uklenili in vse odpeljali na Ravnice pod Mušnevec. Na tem kraju je tudi padel italijanski oficir. Tukaj so

jih razdelili v dve skupini. Prvo skupino 18 moč in fantov, med njimi 4 neznane, so odpeljali zvezane na morišče v Sodol, kjer je že bila skopana plitka jama — grob teh nedolžnih. In spet so v prvem mraku odjeknili strel pušk in mitraljezov. Osemnajst moč in fantov je obležalo s prestreljenimi prsi in razbitimi glavami. Kri je oškropila rodno zemljo, katero so tako skrbno obdelovale njihove žilave roke.

Okupatorju to še ni bilo dovolj. V svoji podivjanosti je zažgal še vas Travnik. Mogočni plamen je zajel 105 hiš in preko 120 gospodarskih poslopj. Strašen je bil ta goreči vihar, ki je odkrival krove hiš in razsvetlil prostor tja do bliž-

njih gozdov, kamor so bežali vaščani s svojo živino, kolikor jo je še ostalo. Za reševanje ni bilo časa, niti niso to pustili požigalci.

Italijanski vojaki, ki so bili vsi drani na bližnjem griču, so divje peli in streljali v gorečo vas.

Strašno je bilo to noč gledati kako goreči vihar uničuje rodno domovino in premoženje, ki so ga ustvarile žilave roke vaščanov in njihovih prednikov. Pa vendar ni bilo na licih solza, pesti so se stisnile v znak maščevanja nad zločinom.

Po viharju je ostalo le golo zidovje ter kleti za bivališča ljudem in živini. Bedno je bilo odslej življenje. Okupator je še naprej divjal, odganjal v internacijo in streljal talce.

Stanko Rus

Travnik

Tekla je kri za domačo grudo

Leto 1941. Prve okupatorjeve granate so zaorale v slovensko zemljo, prvi jekleni pišči so preplavili naše svobodno nebo, prvi tanki so pustili sledove na naši grudi, kakor da jo hočejo zaznamovati in zabiti klin med slovenske narode.

Naša domovina, naša rodna gruda je jecala zapuščena, sama, vendar je v njeni notranjosti še bilo srce, še so poganjale korenine, trile in drobne, toda neumrljive. To so bile korenine naših ljudi, sinov slovenske zemlje, katera je še vedno dihala zanje, jih branila in hranila. Prav ti sinovi so ji kmalu znali vračati dobroto in po dolgih letih boja je zopet zavihrala trobojnica z rdečo zvezdo.

31. julij 1942. Lepo poletno jutro, kakršno je lahko samo v mirnem gorskem kraju. Megla se je kakor tenčica poglobila vil lovila ob potoku in bežala pred vzhajajočim soncem. Voda pod brezami je enakomerno klokotala med kamenjem in pela pesem o daljnih deželah in o zemlji, katero je že tisočletja namakala. Veselo ji je odgovarjal škrlanec s svojim poživljavjem, spuščajoč se od vrbe do vrbe. Gozd je pošumeval v jutranjem vetriču in vabil vase s svojim opojem in varstvom. Toda bila je vojna.

Vse je cvetelo, dozorevalo, toda v zraku je vladalo težko vzdušje, ki človeka moli in ga tare. Od vsepovsod je v človeka boljčala smrt.

Že vse jutro je bilo čuti oddaljeno regljanje strojnice in brenenje avionov. Ljudje so stali pred hišami, molčeči, kajti vsakdo je pričakoval vesti o smrti moža, sestre ali bratov.

Bila je peta ura popoldne. Prve italijanske garde so preplavile vas in postopale okoli hiš, kakor da nekoga pričakujejo. Res je kmalu za njimi pripeljala v vas dolga kolona kamionov. Vojaki so se vsuli iz kamionov in se požrešno pogladi na svoj ljubljani kokošji plen.

Okoli sedme je glavni komandant izdal povelje, da se morajo zbrati vsi prebivalci vasi. Zene so ločili od moč in čudno vzdušje je pretrgal jok. Tiho pričakovanje groze se je uresničilo. Ljudi je prevzel strah. Zene so se trgale iz vrst, toda kopita pušk so jih pobila do nezvesti. Italijanski komandant je s posmehom v očeh šel in vsaki deseti je moral izstopiti iz vrste...

Strpali so jih v kamion in jih odpeljali na morišče. Plameni so objeli vas in uničevali bome kmetije. Sonce je počasi zahajalo in zadnjič osvetlilo razbeljeno zidovje, katera je osvetljevalo že stoletja.

Avtomobil je drvel med njivami in sadovnjaki med rodno zemljo, ki je pozdravljala svoje sinove, katere je okupator tiral v smrt. In na robu tega polja, kjer se začel gozd, jih je čakala smrt in zadnji dom. Žlica se jim je globoko zarežala v meso, toda nihče ni več čutil. Nad njimi je bilo svobodno nebo, pod katerim so se rodili in gozdi je pošumeval, kakor da poje hvalnico njim, ki umirajo za domovino.

Strell. Telesa so sključeno popadala na zemljo in kri je pomočila zeleno travo, pronicala vse globlje in globlje in se spojila s svojo materjo.

Škrlanec je zdaj pa zdaj zapel, potok je klokotal in gozd je pel svojo pesem: za domovino.

Tekla so leta, ali zločin še ni pozabljen. V vseh srečih je spomin groze na tisto noč, ko je sovražnik hotel s krvjo prisiliti naše ljudi, da uklonijo glave, to žal so nekateri storili in služili tujcu v borbi proti lastnemu ljudstvu.

In tam kot nema priča stoji kamen, ki so ga postavili njihovi sinovi in hčere, kateri priča o junakih, ki so padli za svobodo.

Albin Košmril

Hrib

binerji. Za nekaj časa smo se Italijanov rešili. V Loškem potoku so bili takrat Pravhar župnik, kaplan Puhar Leopold in drugi vneti nasprotniki partizanov ter organizatorji bele garde — pomagači okupatorja. Organizirali so nasprotnike partizanskega gibanja, jih naščuvali in oborožili ter se šli bahati na Tabor, češ da se bodo sami branili pred banditi — partizani.

Belogardisti so streljali na prebivalstvo

Začeli so streljati na poštene Slovence, zvonili plat zvona, tako da so ljudje mislili da gori, ker je prav tedaj bil rdečkast oblak nad Retjani in Malim logom, so ljudje iz Travnika in Šegove vasi hiteli po cesti, da bi gasil. Ko pa so prišli do hriba, so jih začeli iz tabora streljati. Vsem, ki so takrat že bili vključeni v partizansko gibanje, se je takoj posvetilo, kaj to pomeni in takoj so ukrenili potrebno. Drugo jutro so jih napadli partizani, obkolili in v zelo kratkem času zavzeli njihovo utrdbo — cerkev. Zaprli so se v zvonik, misleč da so tam najbolj varni. Partizani so morali tedaj v zvoniku zakuriti s slamo in tako so pregnali in polovili vse, ki so bili na Taboru, med njimi najbolj zagrižen kaplan Puhar, ki je dobil zelo milo kazno. Moral je odnesti nekaj zabojev municije v Matevlek. Čeprav so se mu noge šibile celo pot, je bila to zelo majhna kazna. S tem je bilo dokazano, da partizani niso bili banditi. Niso ubili niti enega.

Malo cerkev so spremenili v mučilnico, župnik, cerkovnik Ruparčič in otrok Pikel pa so odločili o tem, koga je treba ustreliti ali odgnati v internacijo.

Partizanska vojska se je večala. Z upom v svetlejšo bodočnost smo Potočani dočakali kapitulacijo Italije. Italijani in izdajalec so poklapajo zapustili Loški potok. Že v Novi vasi so našli naletel na partizane in del belogardistov je bil aretiran, kajti za svoja početja so morali odgovarjati pred partizanskim sodiščem.

V oktobru in novembru leta 1944 so pridivljali Nemci. Zopet so veliko število Potočanov odpeljali v koncentracijska taborišča.

Domači izdajalec so se spet našli in jim pomagali preganjati poštene in nedolžne ljudi. Kmalu po nemški ofenzivi je bil Loški potok dalj časa v rokah partizanov. Zadrževali in kretale se po partizanske edince, postalo je živahno družabno življenje. Težko pa je bilo, ker ni bilo mogoče dobiti od nikoder nobene hrane. Sam Loški potok pa je zelo pasiven v pogledu lastne prehrane. Kljub temu je preživelo civilno prebivalstvo in partizanska vojska.

Loški potok kljub vsemu ni klonil

Ker partizanska vojska ni čakala na mestu, ampak je stalno preganjala sovražnika, je kmalu odšla naprej iz Loškega potoka. Ostal je prost prehod. Pričela se je pojavljati tako imenovana »črna roka« — najhujši sovražniki slovenskega naroda, ki so zahrbtno ubijali poštene in delovne ljudi, med njimi tudi Bartol Alojza, katera so ustrelili v gmajni.

Kljub temu terorju Loški potok ni klonil. Čeprav je moral pretrpeti velike žrtve, je vztrajal in dočkal dan svobode. Okupator je bil potolčen in izgnan iz celotne naše domovine. Svobodo smo pričakali. Zelo izčrpane vasi Bela voda in Travnik sta bili do tal požgani, hlevi so povsod ostali prazni.

Borci iz Loškega potoka, ki so bili v raznih edincih NOV, ne samo v Sloveniji, tudi po ostalih krajih naše države, so po osvoboditvi pričeli prihajati na svoje domove, izčrpani, toda veseli in ponosni.

Jože Košmril

Rast socialističnega gospodarstva

Po osvoboditvi se je število prebivalcev zmanjšalo in sicer je v predvojni dobi znašalo nad 3000, po vojni pa je padlo na 2000 prebivalcev. Nekaj družin se je preselilo, velik del pa jih je pobrala vojna. Padli so v borbi proti okupatorju, nekateri so pomrli v koncentracijskih taboriščih, za mnoge pa še danes ne vemo, kje so njihovi grobovi.

Pričeli smo trdo delati in se boriti za boljše življenje ter boljše razmere v domačem kraju. Čeprav so, napram drugim krajem, dani razmeroma slabši prirodni pogoji, vendar imata možnost razvoja pagoni gozdarstva in lesna stroka.

Stare navade so odpadle. Ljudje so prenehali hoditi vsako zimo na Hrvaško in v Slavonijo za zaslužkom, da bi tako preživeli čez zimo svoje družine. Na ta način je šlo sleherno leto 350—400 Potočanov za kruhom. To je bilo zelo naporno sezonsko delo, ki si ga verjetno nihče več ne želi.

Večina gozdnih delavcev ima sedaj stalno zaposlitev v domačih gozdovih. Siromašne, tako imenovane polkmetije, pa ne dajejo dovolj dohodka za preživljanje polkmetov. Zato so bili prisiljeni posegati po lastnem gozdu, kjer si poiščejo dopolnilna sredstva za

preživljanje in obnovo svojih stanovanj ter gospodarskih poslopj, katera so bila uničena med vojno ali pa so propadla v stari Jugoslaviji zaradi prezadolženosti.

Nova oblast je rešila vse kmete, ki so bili dolžni. Črtani so bili vsi kmečki dolgov, katerih ni bilo malo in še več, danes daje država pomoč kmetijam, katero pa na žalost naši kmetje slabo izkoristijo. Prvič so slabe terenske prilike, drugič pa, ker ne gledajo na kmetij, zadrage s pravih stališč.

Prav tako šibka je ostala gospodarska dejavnost v vsej naši občini in je le malo napredovala tudi v tisti panogi, ki ima dobre pogoje. Do danes smo le s težavo osnovali lesno podjetje, ki pa nikakor ne more ustvariti toliko sredstev in osnovati toliko delovnih mest, kolikor bi jih bilo vsaj za silo potrebno. V letošnjem letu pa smo kljub vsem tem težavam pričeli graditi vodovod, ki je nujen potreben v Loškem potoku. Z lastnimi silami in dobro voljo ljudi se da marsikaj doseči. Zbrali smo precej sredstev, ker pa je ta objekt precej velik in bo treba po predračunu ca. 60.000.000 din, imamo letos v načrtu gradnjo prve etape. Težko bomo spravili sredstva skupaj za prepotrebni vo-

dovod, toda gradimo v nadi, da uresničimo pregovor: »Kdor skupnosti daje, bo od nje tudi prejel.«

Pridnih rok in polni upanja, da bomo morda le prešli še kakšno pomoč, se trudimo, da bomo čimprej, če ne letos, vsaj prihodnje leto dovršili vodovod. J. Košmril

Pravljica O LOŠKEM POTOKU

Rudolf Mohar

Anže je zrl za njo, dokler mu ni sonce, ki je medtem vželo, zastrlo pogleda. Nekaj časa je premišljeval, nato pa odšel v smer, kamor je letela sova. Prišel je naravnost do jame, kakor če bi mu kdo kazal pot.

Po bližnjih smrekah je nabral srebro, ga spletel v vrvi in se po njej spustil v globino.

Na dnu je zagledal meč, ki se ga je še držala sveža kri. Skrbno ga je očistil in z njim splezal na zemljo. Tam ga je preizkusil. Z vsakim zamahom je posekal debele smreke.

Potem se je Anže lotil težkega dela. Čez leto in dan je bila vsa

dolina očiščena. Napravil je lesen plug, vpregel jelene in dan za dnem oral, dokler ni vsa dolina postala ena sama velika njiva. Ptiče so mu nanesle semena, s katerim je zasejal vso njivo. Izkopul je srebrni zvon, ga zavlekel na Tabor in obesil na bukev, ki je imela nalašč tako zraščeno rogovi- lo. Zvon je začel zvoniti kar sam od sebe in Anžetu se je zdelo, kot bi se odprl studenec čistega hrepenenja. Zrnje je začelo klti, kmalu je postala vsa dolina kot velika zelena preproga. Ta preproga se je iz dneva v dan spreminjala. Od nekod so prileteli škrlančki in vzletavali, da jih je bilo

veselje gledati. Pod večer pa so se oglašale prepelice in pedpedikale pozno v noč...

Zito je postajalo iz dneva v dan bolj zrelo. Kmalu je bila vsa dolina napolnjena z zlatom. To zlatoto se je spreminjalo v tisočih odtentkih in se čudežno odbijalo od temnozelenih barve gozdov. Klasje je se skrivilo pod težo zrnja. V lahmem vetru se je pripogibalo, da je bilo videti, ko da valovi jezero. Valovi so se zaganjali prav pod skalnat grad, kjer je hudobna vila v strahu pričakovala svojega konca...

In ko je zito popolnoma dozorelo, je Anže nastregel čiste jutranje rose in jo ponese hudobni vili, da bi se že izpolnilo tisto, kar tako težko pričakuje: da bi prijel za roko deklico in jo popeljal po zlatem jezeru ter ji rekel: »Poglej, vse to je naše!« — pa da bi zvedeli ljudje in prišli uživati z njim veliko srečo...

Ali Anže je bil tako zaverovan

v to, da je pozabil na sovino besede. Izpil je vino, ki mu ga je ponudila hudobna vila, in to ga je omamilo, da je kmalu zaspal. Pri tem je odložil meč. Vila ga je pograbila in mu z njim preboda prsi... Tedaj pa — groza! Meč se je iztrgal hudobni vili iz rok, jo razsekal, grad pa razdejal, da ni ostalo po njem niti sledu. Nato se je zaril globoko v zemljo in verjetno utonil v podzemeljskem jezeru, iz katerega je potem začela prav tam, kjer je stal grad, izvirati Malenšica...

Zvon je potem neprestano zvonil, klical in vabil, dokler niso zaslišali zvonjenja loški pastirji. Leti so prišli z vsemi čredami vred in — ne da bi videli, kaj se je zgodilo — začeli tam novo življenje. Zlato jezero in čudežno zvonjenje jih je tako očaralo, da so pozabili na svoj dom na Loškem.

Postavili so si hiše in začeli pospravljati žetev. Toliko je bilo

pšenice, da niso vedeli, kam bi z njo. Naznanili so ljudem in jih vabili, naj pridejo z njimi uživati srečo. Le-ti so vreli od povsod. Vsakega, če je bil še tako reven, so sprejeli z velikim veseljem.

Začeli so krčiti gozdove: zakaj, kjerkoli so orali, je raslo zito. Naselja so se množila in vendar ni to motilo njihovega skupnega življenja. Ljudje pa, ki so prihajali, so vzklicali: »Lejte no, lejte no, čudo prečudno! Nikjer na svetu ni kaj takega!« In kdor je prišel tja, se ni hotel nikoli več posloviti.

Med njimi ni bilo nikogar, ki bi hotel lenariti ali živeti od tujega dela; komaj so čakali jutra, da bi šli lahko spet na polje, kjer so se tako dobro počutili. Čez vse pa jim je bil pri arcu srebrni zvon, ki je izlival pesem tihega hrepenenja in ulival čudežno moč vsemu, kar je

dnem se jim je zdelo lepše. Celotno niso našli besed, kadar so govorili o zvonu, da bi povedali to, kar so občutili.

Pa je prišel v Loški potok mož, ki so bili ljudje zelo veseli. Bil je lepo oblečen in gladko obrt in nosil je bel ovratnik. Rekel je, da mu je skrb za človeške duše edina dolžnost. Potočanom se je prikupil že po svoji zunanosti in govoril je tako lepo, da ga je bilo veselje poslušati. Zato so tudi skrbeli za svoj boljši kot sami zase.

Komaj je prišel, je ukazal, naj zida cerkev, češ da ni lepo, da dragoceni zvon ne dobi spodobne strehe. Ali kaj čudno se jim je zdelo, da zvon ni hotel več peti, odkar so ga obesili v zvonik. Pričeli so ga obesiti v vrvi in vleči, če so hoteli, da je zvonil.

Kmalu so se Potočani temu pri- vadili. Še z večjim veseljem so od- slej poslušali zvonjenje.

(Dalje prihodnjič)

Šport in telesna vzgoja

Nogometaši Rudnika na gostovanjih

Čim se je zaključilo nogometno prvenstvo za preteklo sezono, se Svobodaši niso ustavili na pol poti. Nadaljevali so z rednimi nogometnimi treningi in prijateljskimi srečanji na domačem in tujih igriščih. Pravočasno so se oskrbeli z zadostnim številom igralcev, katerih je že dvajset, tako, da izguba enega ne bo pomenila za moštvo kak poseben udarec.

Od zaključka prvenstvenega tekmovanja je ostala do današnjega dne samo ena nedelja neizkoriščena in še ta ne po krivdi domačinov. Črnomaljšev ni bilo zaradi tehničnih ovir. Zmagati v Črnomlju s 5:4 proti Beli krajini pomeni vsekakor velik uspeh. Predpreteklo nedeljo so povabili v goste moštvo iz Ravne gore, okraj Reka (Hrvatska) in zmagali z rezultatom 10:4. Povratno srečanje pa so izkoristili domačini, ki so imeli v svojem sestavu več kot polovico tujcev z rezultatom 4:1. Nič ne de. Imeli smo lep izlet, še več, bogate izkušnje, ki bodo koristile v prvenstvenem tekmovanju. Brez dela ni uspeha.

Za to nedeljo so povabili rudarji v goste vrle Črnomaljšce, ki so za dolenske razmere prav dober če ne odlični tim. Tekma bo vsekakor zanimiva in prestižnega značaja, ker se bosta oba kluba srečala še v prvenstvenem tekmovanju.

Enkrat tedensko poseba nogometne treninge znani trener Pišek iz Ljubljane, ki daje igralcem navodila, kako je treba igrati, trenira z moštvom in popravlja napake. Uspeh je že viden. Vse to bo omogočilo rudarjem uspešen start za prvenstveno tekmovanje, ki je pred vrati. Da dosegajo Svobodaši pomembne uspehe na domačem igrišču, ima zasluge tudi rudarska publika, ki zvesto spremlja domače moštvo na vseh tekmah, četudi dežuje ter s tem bodri svoje ljubimce v kritičnih trenutkih, da posejajo igralci z novim članom v dogodke na igrišču in tudi zmagajo. Res je sicer, da se med gromkim »hura rudarji« sliši včasih tudi kakšna »rudarska«, pa ravno tako hitro kot je prišla se tudi izgubi. Strast ne pozna meja, zato marsikomu nehotno uide z jezika kaj robatega.

Na zadnjem tedenskem posvetu se bilo govora o ureditvi nogometnega igrišča, da bo omogočena bolj precizna igra, zlasti pred vrati, kjer žoga večkrat zaradi terena preseneči vratarja in skrene ravno v nasprotno smer od prvotne. V ta namen so se rudarji obvezali, da bod prispevali več ur brezplačnega dela, da se uresniči ideal nogometašev — dobro in lepo urejeno igrišče.

Večkrat se sliši od strani mestne publike, da igrajo rudarji trd nogomet. Tu pravzaprav ni potreben noben komentar. Delo v rudniku ni lahko in zahteva celega človeka, ki seveda posega v dogodke na igrišču z odločnim startom, ki pomeni za tako imenovane, mehke igralce kapitulacijo, sicer pa je nogomet moška igra in ni za vsakogar. vk.

VESTI IZ RIBNICE

PADALSKI TEČAJ

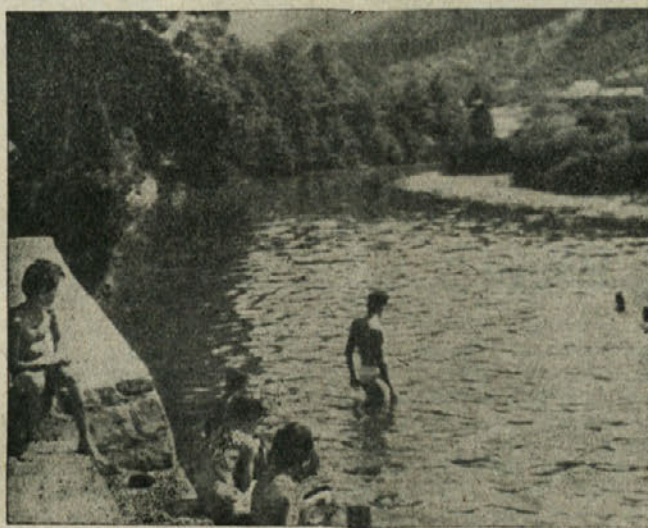
Društvo za telesno vzgojo »Partizan Ribnica« se vsestransko uveljavlja. Tako je dalo pobudo za organizacijo padalskega tečaja, ki se bo predvidoma začel v kratkem. Preteklo nedeljo je bilo v domu »Partizana« zanimivo predavanje o tem lepem športu. Če bo šlo vse po sreči in načrtih organizatorjev, bodo prvi padalci pokazali svoje znanje na svečani proslavi 50. obletnice Partizana 9. septembra v Ribnici.

OBNOVITEV LT

»Ljudska tehnika« v Ribnici je nekaj časa lepo delovala, nato pa je zaradi nesoglasja med nekaterimi člani odbora začela iti rakovo pot. Sredstva LT so bila nato razdeljena na razna mesta, nekaj pa se jih je porazgubilo. Na vsak način bi bilo treba delo LT spet obnoviti, saj ljudi ne manjka za sodelovanje. Za primer naj bo Foto-sekcija, katere sedaj deluje v okviru Partizana in je v kratkem času delovanja dosegla že lepe uspehe. TVD Partizan Ribnica pričakuje in z njim vsi Ribničani, da bo LT podprla napore Partizana, da bodo tudi ostale sekcije Ljudske tehnike začele aktivno z delom in podpre napore Partizana. Organizacija LT naj čimprej dobi mesto, ki ji pripada.

STADION V RIBNICI

Na zadnji seji »Partizan Ribnica« so med drugim sprejeli tudi sklep, da se bo delo na stadionu kljub trenutnim finančnim težavam nadaljevalo in bo tako stadion do 9. septembra za okrajni izlet partizanski društev že služil svemu namenu. S 1. avgustom se bo po sklepu uprave društva poživelo z redno telovadbo in ostalimi športnimi dejavnostmi pri Partizanu. Delali bodo tudi na tem, da bo čimprej registrirano nogometno društvo. Društvo Partizan čaka sedaj v zadnjih pripravah za proslavo velikega dela. Zaželeno bi bilo, da delovni ljudje Ribnice še pomagajo s prostovoljnimi delom na delu pri stadionu. ro

Kopališče na Rinži

STRELCI LAŠČ IN ORTNEKA SO SE POMERILI

V počastitev 22. julija — Dneva vstaje slovenskega ljudstva je Strelska družina Ortneka napovedala tekmovanje z vojaško puško Strelski družini Velike Lašče. To napoved so velikolaški strelci z veseljem sprejeli. Zmagali so strelci iz Velikih Lašč, ki so dosegli 269 krogov, strelci iz Ortneka pa so dosegli 149 krogov. Najboljši strelci je bil Franc Cimperman SD Velike Lašče, ki je posamezno dosegel 66 krogov, za njim je bil Stane Pečnik, tretji Janez Žužek, vsi SD Velike Lašče in četrti je bil Anton Adamič SD Ortnek. Prvi trije plasirani so prejeli lepe diplome. Priznanje je treba dati obema SD, ki sta samoiniciativno organizirala tekmovanje.

RIBISTVO V KOČEVJU TAKO NE BO NAPREDOVALO

Zaradi osušitve reke Rinže se je v bližini gradilišča jezusa zbralo precejšnje število rib, katere so bile v nevarnosti, da poginejo. To priložnost so izrabili nekateri prebivalci Kočevja, da so jih polovili. Nekateri posamezniki so ob tej priliki nalovili po več kilogramov različnih rib. Precej rib pa je poginilo. To je vsekakor gospodarska škoda za naše ribištvo v Kočevju. To nujno narekuje, da je treba delo na Rinži pospešiti in dokončno zgraditi jez, ki se gradi že več let. DV

NEKAJ ZA SMEH

»Moja žena ima jako mehko srce. Če vidi kakega človeka jokati, takoj začne jokati tudi ona.«
»Glej no, moja žena je ravno taka. Če sliši kakega človeka opravljati, takoj začne tudi ona.«

Mati: »Zdaj pa le spat, Pepček. Piščanec zdaj spi pred sončnim zahodom.«

Pepček: »Seveda gredo, toda z njimi gre spat tudi koklja...«

»Tovarišica — če bi vas jaz zdaj poljubil — ali bi vi pokljcali mamico?«

»Čemu pa? Saj vendar ni treba, da bi poljubili vso našo družino.«

DEZURNE TRGOVINE

Dežurno službo imajo: v soboto 4. avgusta od 8. do 12. in od 15. do 18. ure v Kočevju trgovina »Specerija« Kočevje, v Ribnici pa Trgovina z mešanim blagom Ribnica.

V soboto 11. avgusta od 8. do 12. in od 15. do 18. ure v Kočevju trgovina »Hrana« Kočevje, v Ribnici pa trgovina »Živila« Ribnica.

IZGUBLJENE LISTINE

Dne 14. julija sem pri bivši gostilni »Kajfež« v Kočevju izgubil ovitek z dokumenti na ime Kropf Karel.

Sem upokojenec in invalid in lepo prosim najditelja, da mi dokumente vrne na naslov. Povrnem vse stroške.

Kropf Karel, Novi lazi, p. Štalcerji

NAJDENA DENARNICA Z DENARJEM

V mesecu juniju 1956 je bila najdena denarnica v bližini vasi Koprivnik, v kateri je bilo gotovine 5810 din. Denarnica je iz rjavega usnja, s sivo in belo vzorčasto platneno podlago ter brez dokumentov. Denarnica z denarjem se nahaja na tajništvo za notranje zadeve Kočevje — soba št. 30/II, kjer jo lahko dvigne sam lastnik.

PRI NAKUPOVANJU IN PRODAJU SE POSLUŽITE MALIH OGLASOV V NOVICAH. CENA JE LE 10 DINARJEV ZA BESEDO

MEDNARODNA RAZSTAVA RADIO IN TELEKOMUNIKACIJ od 4. – 12. avgusta 1956

Televizijski sprejemi — Cesta televizijskih sprejemnikov — Televizija v javnih lokalih Ljubljane — Najnovejša dognanja s področja radio in telekomunikacij

Sodeluje jo:

Anglija, Avstrija, Belgija, Italija, Francija, Sovjetska zveza, Zahodna in Vzhodna Nemčija in Jugoslavija

25 % popust na železnici

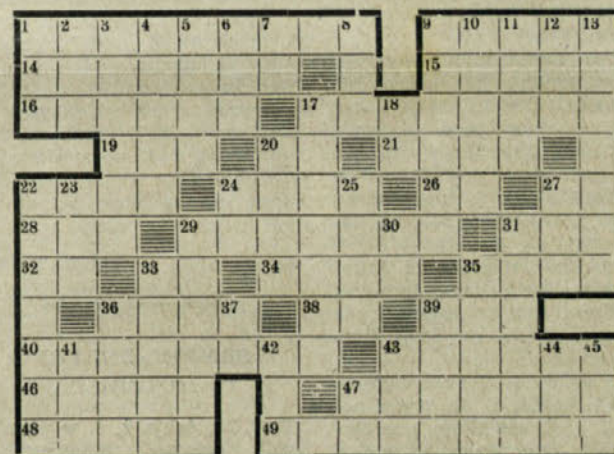
Gospodarsko razstavišče - Ljubljana

ZADNJE VESTI

Najboljši atleti v Kočevju

Jugoslovanski atletski kandidati kovo in Kotluškovo (krogla) in za udeležbo na olimpiadi v Melbourne (Avstralija) bodo na skupščini, ki bosta trenirala v Mariboru. Odlične športne naprave, lepi terenji za tek čez drn in strn in ugodna klima so vplivale na to odlični bomo lahko na treningu Lorgerja in Babovičeve (zapreke), Bezjaka in Račiča (kladivo), Useni-

ZABAVNI KOTIČEK Nagradna križanka

„Loški potok“

Vodoravno: 1. borec za našo svobodo, 9. tekmovanje v telesni moči in gibčnosti, 14. kovinski tlakomer, 15. vnetje sluznice, 16. plodovi — pripravljeni za setev, 17. naselje v sklopu vasi pod 13. navpično, kjer so padli prvi partizani, 19. poseduje, je lastnik česa, 20. veznik, 21. grm iz družine iglavcev, 22. del sobne opreme, 24. prebivalca evropske države, 26. pritrilnica, 27. veznik, 28. skrajni konec polotoka (dvojina), 29. pretočene, izlite, 31. prenašalci vesti, kurirji, 32. kazalni zaimek, 33. srbski predlog, 34. muslimanski sodnik, 35. eden izmed prvih pobudnikov NOV, gibanja v Loškem potoku, 36. mazila za stroje, 38. pritrilnica, 39. grški bog vetrov in viharjev, 40. osvežujoča brezalkoholna pijača, 43. republika v Prenehih, 46. vkopi, prsobrani, 47. odgreben, izrit, 48. zatikalo, stikalo, 49. pristaš gibanja za odpravo izkoriščanja človeka po človeku.

Navpično: 1. del obleke, 2. žensko ime (množina), 3. shramba za tramvaj, 4. strah pred nastopom, 5. električno nabit atom (dvojina), 6. štirindvajseta, deseta in prva črka abecede, 7. začetnici imena in prilika slovenskega pesnika in publicista, potoškega rojaka 1886—1952, 8. naziv, 9. krojaško orodje, 10. mesto v severni Italiji ob reki Ticinu, 11. moško ime, 12. z veseljem, prostovoljno, 13. vas v Loškem potoku, ki so jo 31. julija 1942 Italijani požgali in ki je dala največ borec partizanov, 17. spreved (povorka) z baklami, 18. začetnici prilika in imena znanega kirurga, 20. okrajšan predlog, slov. virtuoz na kitari, 22. ime gozdnega predela, kjer so bili leta 1942 ustreljeni potoški učitelji, 23. žensko ime, 24. simbol za iridij, 25. Verdijevo opera, vrsta žita, 27. vrsta zemlje, 29. prilimek enega prvih partizanov, danes rezervni častnik in predsednik organizacije ZB v Loškem potoku, 30. osebni zaimek, 31. arkade, gradbene gmote, 33. večji stoli za sedenje, 35. ime kraja, kjer so 31. julija 1942 Italijani postrelili 18 talcev, 36. ovoj, paket, 37. dva enaka samoglasnika, 39. ime številke, 41. lepo letovišče pri Opatiji, okrajšano žensko ime, 42. kratka za »Državne elektrarne Slovenije«, 43. skrajšano moško ime, 44. naslov etipskega cesarja, 45. ime za starega Slovana, 47. samoglasnik in soglasnik.

Reševalcem nagradne križanke

- nagrada: Seliškar: Posadka brez ladje (I. in II. del)
- nagrada: Slovenske narodne pravljice
- nagrada: Antole: Spomini in zgodbe
- nagrada: Tinkin zajček, slikanica
- nagrada: Borštnik: Fran Cestlin
- nagrada: Duhamel: Prizori iz bodočega življenja
- nagrada: Andrič: Pripovedke
- nagrada: Dumanović: Zgodbe in satire
- nagrada: Bevk: Pastirci
- nagrada: Bevk: Peter Klepec
- nagrada: Potrč: Gorice
- nagrada: Čipiko: Pajki
- nagrada: Bevk: Kaplan Martin Čedermac

Rešitve pošljite do 13. avgusta na naslov: Uredništvo »Novice«, Kočevje, Ljubljanska 22. Na spodnji levi del ovitka napišite: Nagradna križanka. Vsaka rešitev mora biti izpolnjena v križanki, izrezana iz časopisa, in v posebnem ovitku. Rešitve lako tudi osebno izročite v uredništvu.

Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 22. Telef. 389. Tek račun pri podružnici NB Kočevje, št. 617-T-388. — Letna naročnina znaša 240 din, polletna 120 din in je plačljiva naprej. — Za inozemstvo 500 din oziroma 1,50 ameriškega dolarja. — Poštnina plačana v gotovini. — Rokopisni listi ne vračajo. Tiska tiskarna »Urška«, Kočevje

V petek 10. avgusta

v KOČEVJU
žrebanje

100. kola srečka Jugoslov. loterije

Udeležite se žrebanja. Srečke si kupite že prej, ker na dan žrebanja ne bodo več v prodaji. Pričetek žrebanja ob 16. uri.

Iz naših krajev

100 letni jubilej

V preteklem mesecu je invalidska delegacija obiskala Lunder Nežo v Avslahu, ki praznuje leto stoletnice svojega rojstva. V delegaciji je bil poleg zastopnikov okrajnega in občinskega odbora ZVVI tudi tovariš Lovrošek Jan in tov. Pirnat Janez ter predsednik in tajnik občinskega ljudskega odbora Velike Lašče.

Ta dogodek je bil še toliko pomembnejši, ker je Lunder Neža že več kot 30 let članica Zveze vojaških vojnih invalidov in zelo redna in izpolnjevalna članska dolžnost. Članica ZVVI je postala že po I. svetovni vojni, v ka-

teri je izgubila svoje najdražje svojece. Njeno življenje je bilo poleg težkih življenjskih pretresov tudi zelo trdo, saj se je morala vseskozi boriti za svoj obstoj v težko dostopni hribovski vasi nad Velikimi Laščami. Kljub temu je bila letos čila in zdrava, čeprav se je pri padcu poškodovala.

Delegacija ji je ob njenem prazniku izročila darila invalidske organizacije, tov. Prijatelj pa ji je prečital njej na čast zloženo pesem. Jubilatki se enkrat priskrbo čestitamo.

Pozdravljamo Vas, Nežka, mi vsi prav presrečno, mi borci — invalidi stoletno članico.

Naj sonce sreče sije na Vas do konca dni, stoletnica naj naša, živi, živi, živi!

Jože Prijatelj

Za 100letnico Neže Lunder

Mi zbrali smo se danes, v poletju gorkem, res, ko dnevi so nam dolgi, ko zima, mráz je preč.

Tu v Slemenih prijaznih, kjer češnje zdaj zore, stoletnica prebiva tu dolgo dobo že.

Iz Sinovice prišla pred davnim časom je, nevesta mlada, zala, jo gnalo sem srce.

Nekateri mladeniči so preveč pogledali v kozarec, kar jim gotovo ni v čast. Na naboru v Ribnici so bili fantje iz občin Ribnica, Sodražica in Draga-Loški potok.

Mladi fantje so imeli nabor

V dneh 21. ter 23. in 24. julija je v Ribnici odmevalo od petja in harmonike razigranih fantov, ki so bili na »šteleng« in potem, ko so dobili črno na belem, da so spodobni za vojake, proslavili to za njih veliko doživetje v razigranem veseljem. Mnogi so se okrasili s šopki in trakovi — trobojnicami.

Nerednosti v kinu „Jadran“

Vsak človek si želja po končanem delu počitka in zabave. Nekateri se zabavajo v kavarni s kartami, drugi pri šahu, večina prebivalcev mesta Kočevja pa se zabava v kinu.

Toda, ko hočeš kupiti vstopnico vidiš marsikaj, kar si ne želi videti pošten človek. Največkrat se zgodi, posebno pred premiero novega filma tako, da prideš pol ali celo uro pred predstavo, da kupiš vstopnico, a je kljub temu ne dobiš. Zakaj? Odgovor je lahak.

Nihče ne bo trdil, da ni tako! Ko stojiš v vrsti, vsak trenutek slišiš: »Grem naprej pogledat, če je kak znanec, da mi kupi karto.«

Želje bi le, da si vsakdo izpraša vest, ali je pošteno, da pride nekaj minut pred začetkom predstave ter hoče prav tako vstopnico kot oni, ki so čakali pol ure ali več. Če so te ljudje tako nedisciplinirani, ne bi smela te anarhije gledati uprava kina. Uprava kina naj poskrbi, da blagajnik ne proda eni osebi več kot štiri vstopnice. Ta način prodaje vstopnic bi se prav lahko uveljavil v Kočevju. Vsak naj kupi vstopnico samo za sebe, oziroma mož za ženo itd.

Med nered v blagajni spada tudi samovoljna prodaja vstopnic. Do sedaj je veljalo pravilo, da se vstopnice prodajajo uro pred začetkom predstave. V preteklem tednu so predvajali film »Kraljica Kristina«. Prebivalce je film zelo zanimal, tako da so bile vstopnice vedno razprodane. Tudi jaz sem

se razveselil, ko je film priromal v Kočevje. Odlodil sem se za predstavo ob 20. Misleč, da bodo kot običajno vstopnice prodajali uro pred pričetkom predstave, sem bil že ob 18.45 pred blagajno. Na veliko začudenje prisotnih so bile karte razprodane že pred 19. Če se moramo vsi obiskovalci kina držati gotovega reda, bi se morala tega držati tudi uprava kina. Moja želja, kakor tudi ostalih obiskovalcev kinopredstav je, da se ta stvar enkrat za vselej reši.

Vet. R. Tomšič

SRNJAK PREVRNIL MOTORISTA

Dne 25. julija t. l. v poznih večernih urah se je inž. Cvetko Šušku, upravniku gozdne uprave v Mozilju pripetila dokaj zanimiva prometna nesreča. Peljal se z motornim kolesom »Puch« iz Kočevja v Mozilj. Na sredini ceste je kar nenadoma pred seboj zagledal srnjaka, ki je šlil v motorno kolo zaradi močne razsvetljave. Voznik Cvetko ni imel v tem primeru drugega izhoda kot, da je zavil v stran in ob tej priliki padel z motornega kolesa. Zaradi padca je utrpel sam voznik lažjo poškodbo, na motornem kolesu pa je škoda okoli 10.000 dinarjev. Po gozdovih in Kočevskem je precej divjadi, a le redko se pripeti, da bi se srnjak postavil pred motorno vozilo in povzročil prometno nezgodo. vd

Gasilci v Dolgi vasi

Pred nedavnim so člani gasilskega društva Dolga vas razvili društveni prapor. Lahko trdimo, da dolgovaški gasilci vlagajo vse sile za napredek gasilstva in da resnično zaslužijo vse priznanje za delo. Tako hočejo počastiti priprave na II. gasilski festival, ki bo 4. in 5. avgusta v Mariboru.

Prijeten oddih na Kolpi

Otroci padlih borcev so taborili

26. junija je odšlo na tritedensko taborjenje 39 otrok padlih borcev iz NOB. Platne hišice smo si postavili v Gornjem gradu na Štajerskem.

Prve dni smo pridno in neprisljano urejali tabor. Nobeden se ni upiral delu, kajti želje spoznati okolico kraja, v katerem bivamo so bile vedno močnejše. Dobili smo krajevni zemljevid; bil je naš zvesti spremljevalec. Nobena stezica na njem nas ni nikdar zapeljala, ne prevarala. Najprej smo si ogledali Gornji grad. Spoznali smo njegovo zgodovino in zanimivosti grada, po katerem se kraj imenuje. Tudi Kmetijska zadruha, žaga, pošta, kino, weekend hišice in kopališče, nam niso ostali neznan. Nato smo šli na Florjanov vrh. Tu se nam je odkrila vsa gornjegrajska okolica v vsej svoji naravni lepoti. Težko smo se odrgali čudovitemu pogledu, vendar smo morali domov, čakale so nas še vse priprave za Dan borcev. Vsi smo imeli dovolj dela. Poeti so pripravljali recitacije, humoristi so skrivnostno stiskali glave in se škodoželjno smejali radovednim poslušalcem izza šotorov. Pevski zbor smo bili vsi. Večri glasovi so veselo prepevali partizanske in narodne pesmi. Prišel je pričakovani dan. Povabili smo narodnega heroja Jožeta Borštnarja, borca iz naših krajev in prebivalca Gornjega grada. V dopoldanskih urah smo odšli v bližnji gozd, kjer smo obiskali grobove 45 neznanih padlih borcev. Očividni so bili še ostanki preko 60 grobišč, iz katerih so bili borci prekopani. Predsednik mladinskega aktiva in sekretar Zveze borcev sta nam pokazala še višice, v kateri je Gestapo obsojal naše ljudi na smrt, hišo, v kateri so domači izdajalci skupno z Gestapovci pred smrtjo mučili partizane. Domačini so nam pripovedovali, da je bila mučilniška hiša že tretjič preblijena, vendar še sedaj izstopajo sledovi prelite krvi slovenskih partizanov. Mučno je bilo gledati mlade obraze, ki so poslušali in sledili vsakemu gibu domačinov z ušesi, usti in očmi. Tiho smo položili šopke na grobove. Kaj so otroci čutili naj nam povedo besede mladina: »Mi živimo vedno veliko dolgujemo mrtvim, vendar dolg, ki ga imamo do padlih za našo svobodo, ne moremo oceniti.« Z mislijo na padle, na našo borbo, smo se vrnili domov. Priprave na večerni program ob tabornem ognju so razvile mlada srca. Z mostveno postavo TVD Partizan Gornji grad smo se pomerili v odbojki. Vse je trepetalo, kdo bo zmagal. Gornjegrajski so začeli samozavestno, prepričani v svojo zmago. Sreča je bila na naši strani. Iskali smo razliko v točkah in dobili smo jo. Veselje je bilo nepopisno. Večerja nam je dobro teknila. Slednji si je prilastil na taborjenjih priljubljen klic »repetec«. Slavnostno spušcanje zastave je bil začetek večernega programa. Pozno v noč smo kramljali, poslušali humoristične šale, prepevali partizanske in narodne pesmi, skupno z gornjegrajsko

mladino. Vsebinsko programa ob ognju je pogolobil tovariš iz Gornjega grada, ki nam je pripovedoval o vojni preteklosti kraja, v katerem prebivamo.

V naslednjih dneh smo dobili še igro v nogometu. Obiskali smo znane partizanske kraje pod Rogatcem in Lepenatko. Najlepši pa je bil dvodnevni izlet na Menino planino. Ko smo se vzpenjali na visoke in skalnate grebene, se je pred nami globoko v dolini, razkrila Gornja Savinjska dolina v vsej svoji razsežnosti in lepoti. Ob ostre robove so se razbijale megle, sončni žarek je trdovratno razganjal oblake, pastir je z rogom govedu naznanjal svojo prisotnost, poboja vzpetin poraščena z zaščiteno gorsko rastlino »rododendrum«, so čarodejno vplivale na nas, tedaj je vse prepočila misel: »Kako lepa je naša domovina!« Pot nas je privedla na razsežne planjave gorskih pašnikov s pastirskimi kočami. Mnogi so se prikratk naučili svežega gorskega zraka in planinskega mleka. Zvečer smo vsem v dolini naznanili kje prenočujemo. Napravili smo tako velik taborni ogenj, ki mu v dnevni praksi pravimo kres.

Naše bivanje v taborjenju se bliža koncu. Še v Logarsko dolino moramo iti. Pri Kmetijski zadruhi smo dobili dva gumarja. Tudi harmoniko nam je posodila mladinka iz Gornjega grada. Ves dan smo se veselo vozili z močnimi in iskriimi konji. Savinja je bila naša zvesta spremljevalka. Ves čas poti nas je spremljala s svojim tokom. Car Logarske doline je okrepila pot do nje in ob njej stoječa skala imenovana »Iglac«. K postanku nas je zvalil presihajoči studenec pri Iglu. Voda ob določenih minutah privre na dan in izgine pod zemljo. Ogleдали smo si kraje Ljubno, Luče, Solčavo in Slap v Logarski dolini. Vsi kraji so znani po lepoti in partizanskih borbah.

Tako smo hodili in se učili. Izpopolnjevali smo znanje. Videli smo s svojimi očmi to, kar smo do sedaj le brali in slišali. V skupnem življenju se je utrjeval kolektiv, koval se je nerazdružne vezi tovarštva, ki bodo vezale tabornike še pozneje v šoli, delavnici, tovarni in na polju. Mladina si je nabrala tudi fizičnih moči in zdravja, saj smo se vsi okrepili vrnil domov. Okrepil se je zdrav duh v mladih srcih, ki so odločno sprejeti velike in težke naloge starejše generacije.

Ludvik Golob

MALINE NUDJO LEP ZASLUŽEK

Pred dnevi so začele zoreti maline in v gozdovih Roga se je zbralo precejšnje število nabiralcev, ki hitijo nabirati gozdni sadež. Malo kdo ve, da se lahko pri nabiranju malin tudi dobro zasluži. Dober nabiralec lahko dnevno zasluži 1500 do 2000 dinarjev. So pa dnevi, ko se manj zasluži. Povprečno je zaslužek dober in prav zato je precej nabiralcev. Maline odkupuje tovarna Belsade v Kanižarici pri Črnomlju po svojem odkupovalcu. D.

USTRELILI SO 4 MLADE VOLKOVE

Kot smo že poročali, lovci gojitvenega lovišča »Rog« nenehno zasledujejo legla volkov. Z veseljem lahko poročamo, da njihov trud ni bil zaman. Pred dnevi so pokončili štiri volčje mladice. To je lep uspeh za lovce in jim moramo dati priznanje, saj je zasledovanje trajalo dneve in noči in ni tako lahko biti lovec, kot si kdo misli. vd

TUDI ŽENSKI SE PRIPETI PROMETNA NEZGODA

Pretekli torek se je na Turjaku na cesti Velike Lašče—Ljubljana pripetila težja prometna nezgoda. Trčila sta tovorni avtomobil iz Ljubljane in osebni avtomobil iz Velike Britanije, ki ga je vodila voznica N. I. Do nesreče je prišlo zaradi prehitre in nepravilne vožnje na ovinku. Mnogi trdijo, da so ženske boljše voznice kot moški, toda v tem primeru se je pokazalo, da se tudi njim lahko pripeti prometna nezgoda. Škode je za več deset tisoč din.

IZ KOMPOLJ

Zaradi jeze nad sosedmi in zato, ker so mu druge kokeši delale škodo je P. F. doma iz Kompolja pred dnevi zastrupil zrnje, ga natresel sosedovim kokošim, da so ga pozobale in nato poginile. Zaradi tega je večje število posestnikov utrpelo škodo, poginile so kokoši in druge živali. Za storjeno dejanje se bo moral P. F. zagovarjati. To je eden izmed primerov, kako se ljudje po naših vaseh še vedno med seboj sovražno brez pravega vzroka. Medsebojne spore naj bi rešili na mirnem in pametnem način brez posega oblastnih organov. VD

Žrebanje srečk v Kočevju

Jugoslovanska loterija prireja žrebanje zdaj v tem, zdaj v drugem kraju z namenom, da bi se čim več ljudi na lastne oči prepričalo, kako se žrebajo dobili.

V Sloveniji je bilo doslej žrebanje še skoraj v vsakem večjem kraju. Ze letos je bilo žrebanje v treh mestih: v Velenju, Mariboru in Tolminu. Žrebanje 100. kola po osvoboditvi pa bo 10. avgusta v Kočevju.

Žrebanje bo na prostem, da bo moglo čim več ljudi od blizu videti, kako se vrtijo kolesa sreče. Kdor namreč vidi, kako se žrebajo dobili Jugosl. loterije, ne more imeti prav nobenega dvoma o poštenosti pri žrebanju. Na električ-

To in ono iz naših krajev

GASILCI V RUTAH

Rute so precej razsežno področje v velikolaški občini in zavzemajo 9 vasi in zaselkov. Ljudje v teh krajih se pečajo s poljedelstvom in izdelovanjem suhe robe. Zadnje ča-

se so precej napredovali v vseh pogledih. Želili bi še, da se skozi Rute zgradi cesta. Nujno potrebujejo gasilsko brizgalno in gasilski dom. V kratkem pa bodo v Rutah ustanovili gasilsko društvo, saj so oddaljeni od gasilskega društva eno uro peš hoda. Tudi dohod od njih ni lahak, vasi in zaselki v Rutah imajo 800 metrov nadmorske višine. Prav zaradi tega bi bilo res potrebno, da si ustanovijo svoje gasilsko društvo.

PRETEP V STAREM LOGU

Preteklo nedeljo sta Alojz Vrant in Jože Rutar doma iz Starega loga brez povoda povzročila pretep na veselici v Starem logu. Ob pretepu sta dobila lažje telesne poškodbe Rogac Franc in Krmelj Pavel. Oba storilca se bosta morala za svoje dejanje zagovarjati. Ko sta se streznila, jima je bilo žal, a bilo je prepozno. Že prej se je treba zavedati posledic, ki lahko nastanejo s pretepom. Takšen način medsebojnega obračunavanja je za današnji družbeni red poniževalen in tisti, ki se pretepa, je vreden obsojanja.

Franček Saje

4

Duhovniki - organizatorji bele garde

Obenem s tem mi je tudi povedal, da je hud nasprotnik partizanov. Vendar pa da se krije s tem, da jim daje cigarete in hrano ter ostalo, kar potrebujejo. Bil je v temnih stikih z italijanskim generalom Ourra-Sitom in s karabinierni. Nosi je tudi v Grčaricah orožje, bombe, to mi je sam povedal, da jih je dobil od italijanske komande. V marcu mesecu 1943. leta je sumil, da so ga partizani izsledili, da je izdajalec. Prišel je k meni v Kočevje, kjer je bil približno 3 mesece. Ves čas je bil česno povezan z italijansko komando... Italijanski diviziji »Macerata« se stalno preskrboval vodnike za bližnjo in široko okolico Grčaric. Tako je dal vodnika tudi bataljoni, ki ga je narodnoosvobodilna vojska dne 26. marca 1943. leta uničila v Jelenovem žlebu. Zaradi težkega poraza pa italijansko poveljstvo ni hotelo vodni-

ku izplačati obljubljene nagrade, čeprav je bil v Jelenovem žlebu tudi sam ranjen.

V Stari cerkvi pri Kočevju je župnik Jožef Eppih »opominjal ljudi, naj bodo resni in pametni in naj ne verjamejo komunistom, onim pa, ki so odšli v gozdove, je svetoval, naj se vrnejo.« Še agilenjši nasprotnik narodnoosvobodilnega gibanja je bil njegov kaplan Stanislav Eržar, ki je bil po Flajnikovi izjavi »povezan z župnikom škuljem iz Dolenje vasi in Havelkom Danilom. Za organiziranje bele garde mu je bil določen teren Stare cerkve. Bil je Havelkov zaupnik obveščevalnega centra, kamor je tudi tedensko enkrat do dvakrat zahajal... Bil je zelo navdušen belogardist...«

Med ljudmi pa ni bilo prav nikake vneze za belo gardo, ki je v Kočevju običajna na mrtvi točki. Zato je italijanski general Ourra-

Sito 2. novembra 1942 poklical k sebi dekana Flajnika in mu rekel, naj bi vendar tudi že v Kočevju ustanovili oddelek MVAC. Flajnik in Havelka sta v štirinajstih dneh sestavila listo možkih in ni nesla generalu, ki jo je izročil načelniku divizijskega štaba. Ta je spisek takoj odklonil, ker je vseboval osem članov italijanske gasilske milice.

Spomladi 1943. leta so kočevski belogardistični voditelji in konzul Siliato, poveljnik odreda jurišnih črnih sraj »XXI. april« trdno sklenili, da mora tudi Kočevje do 15. maja dobiti belo vojsko. Zato je konzul Siliato 11. maja 1943 predlagal XI. armadnemu zboru, naj iz sosednjih belogardističnih enot pošlje v Staro cerkev dva bela častnika in pet prostakov, ki bi bili zametek nove formacije MVAC. General Ruggero pa se je uprl tej premestitvi, češ da bi spravila v nevarnost obstoj ribniške in sodražiške MVAC. Zato so za belogardističnega poveljnika poslali iz Ljubljane Jožeta Šešljia, ki mu je Havelka dodelil nekaj svojih sodelavcev. Tako je v začetku julija 1943 končno le nastala belogardistična posadka v Stari cerkvi pri Kočevju. Štela je devet mož,

ki so imeli v skladišču 43 pušk, čakajočih na novice. Do konca avgusta pa se je belogardistična predstraža Italijanov v Kočevju le povzpela na 20 mož, a 32 pušk je še vedno zastojal pričakovalo novih »protovoljcev«. Tako so po sledovih velike italijanske ofenzive na Notranjskem poleti 1942. leta z združenimi napori domačih klerofašistov in italijanskih fašistov nastajale vaške straže, ki so živeli le ob stalni okupatorjevi pomoči in opori. Na podoben način so se skupine laške MVAC ali belogardistične vaške straže porodile in razvijale tudi na Dolenjskem.

MVAC na Dolenjskem in v Ljubljani

Z Notranjske so italijanske divizije preko Kočevskega Roga nadaljevale ofenzivo na Dolenjsko. Zjutraj 14. avgusta 1942 so Italijani v drugem delu tretjega ofenzivnega obdobja začeli prodirati proti Rogu, kjer se je tedaj zadrževalo politično in vojaško vodstvo osvobodilne borbe slovenskega naroda, bile razne partizanske delavnice, skladišča in bolnišnice. Silna okupatorjeva vojska je 17. avgusta stisnila obroč okoli samega Roga in ga do 23. avgusta v

strelih temeljito počesala, da bi po Robottijevem povelju »uničila sovražnika«. Tega cilja pa italijanski osvoboditelji niso dosegli, niti jim ni uspelo odkriti in uničiti vodstva narodnoosvobodilne borbe.

Zjutraj 24. avgusta so okupatorjeve sile začele četrto ofenzivno obdobje, ki je zajelo celotno Suho krajino. S črte Kočevje—Kočevski Rog so Italijani hajkali proti Velikim Laščam, Dobropolju, Krški vasi in zgornji dolnji Krke, kjer so fašistični bataljoni tvorili severni zaporni pas. To črto so italijanske divizije dosegle 29. avgusta. Z »očistevalnimi« operacijami v Suhi krajini so fašistični okupatorji pripravili godna tla krajevnim belogardističnim organizatorjem, ki jim je v tej siromašni pokrajini uspelo zapeljati toliko ljudi kot edino še v hribovskih vaseh okrog št. Jošta nad Vrhniko.

Suha krajina je kamnit kraški svet, s skupnim njivami, grmčevjem, slabim gozdom in redno nastopajočo sušo. Razmeroma gosto naseljeno kmečko prebivalstvo je po bornih vaseh stoletja životalo v trajni in brezizgledni bedi. Zato je v teh hribovitih krajih, odmaknjenih od prometnih zvez, razen

gospodarske zaostalosti bila močno zakoreninjena tudi kulturna in politična konservativnost, ki jo je gojila in varovala klerikalna duhovščina, med okupacijo stebel znane suhokrajinskega belogardizma. V začetku maja 1942. leta so partizanske čete osvobodile Suho krajino. »Oblast duhovnikov in birtov se je začela polagoma majati. Suha krajina je doživela prvi dih svobode, ki ga je spremljala s strahom in upanjem, z bojaznijo in rahlo vero obenem. Borba med stari in novim življenjem se je pričela ter se potem nihaje nadaljevala skozi vsa leta vojne...« Prvi spopad med belogardizmom in partizanstvom za Suho krajino se je odigral zadnje dni maja, ko so belogardistični voditelji propadli s svojim širokopoteznim načrtom, da bi iz Suhe krajine izrlnili partizansko vojsko in se tam zadržali s svojimi odredi. Partizani so deloma razkrili in zrahljali belogardistično organizacijo. Hinjski kaplan Henrik Novak je bil obsojen na smrt, kaplan Ivan Lavrlj iz Dobropolja in kaplan Janez Jenko iz Žužemberka sta pobegnila v Ljubljano.

Nadaljevanje prihodnjš